

บทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

โดย นายสมชาติ เอี่ยมอนุพงษ์
ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการแก้ไขฟื้นฟูและกิจกรรมชุมชน
กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

บทนำ

ผลการศึกษาวิจัยเมื่อเร็วๆ นี้พบว่าเด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่ห่างวัดห่างศาสนา ไม่สนใจการอ่าน ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในห้างสรรพสินค้า ชอบความฟุ้งเฟ้อมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ฯลฯ ซึ่งหลายคนอาจตั้งคำถามว่าทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์เช่นนั้นในหมู่เด็กและเยาวชนของไทยและจะส่งผลในระยะสั้นและระยะยาวต่อเด็กและเยาวชนและต่อสังคมไทยอย่างไร และหลายคนอาจตั้งคำถามต่อไปว่าแล้วสังคมไทยจะจัดการอย่างไรต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากปรากฏการณ์ดังกล่าวหากอธิบายด้วยทฤษฎีสองด้านระหว่าง ทฤษฎีด้านปัจจัยเสี่ยง¹ (Risk Factors) และปัจจัยคุ้มครอง (Protective Factors) ตามหลักอาชญาวิทยา สามารถอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้ว่า เพราะเด็กและเยาวชนตกอยู่ภายใต้ปัจจัยเสี่ยง โดยเป็นเหยื่อของปัจจัยเสี่ยงมาตั้งแต่เกิดเพราะเด็กย่อมไม่มีความสามารถที่จะปกป้องตนเองจากปัจจัยเสี่ยงทั้งหลายได้เลย ปัจจัยเสี่ยงจึงคุกคามกระทำละเมิดต่อสิทธิเด็กและเยาวชนตลอดมาอย่างยาวนานและแบบยลจนสังคมไม่ทันสังเกตจึงละเลยไปทำให้ปัจจัยคุ้มครองไม่ทำหน้าที่หรือทำหน้าที่อย่างบกพร่องล่าช้าจนปัจจัยคุ้มครองถูกรอบงำโดยปัจจัยเสี่ยง จึงเกิดเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนดังที่เห็นในปัจจุบัน ดังนั้นแนวทางแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดปรากฏการณ์เช่นนั้นจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลของปัจจัยเสี่ยงที่เป็นปัญหาที่ชัดเจนแล้วหาทางกำจัดปัจจัยเสี่ยงนั้นให้หมดไปหรือให้มีน้อยที่สุดและในขณะเดียวกันต้องขยายปัจจัยคุ้มครองให้มีพลังเข้มแข็งเหนือปัจจัยเสี่ยงให้ได้

---

¹

U.S. Department of Justice Office of Justice Programs *National Institute of Justice*

Journal, October 1999

ปัจจัยเสี่ยงโดยธรรมชาติก็มีอยู่แล้วในตัวเด็กและเยาวชนเพราะเด็กยังอ่อนเยาว์ ย่อมไม่อยู่ในสภาวะที่จะสามารถป้องกันตนเองได้จึงอยู่ในสภาวะเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อ ได้ตลอดเวลา ปัจจัยเสี่ยงยังอยู่ใกล้ๆกับตัวเด็กคือคนในครอบครัวของเด็กเอง และยังมี ปัจจัยเสี่ยงที่อยู่รอบๆบ้านของเด็กในชุมชนนั่นเองและแม้กระทั่งในโรงเรียนที่เด็กเรียน ปัจจัยเสี่ยงจึงมีอยู่ทุกหนทุกแห่งทั้งใกล้และไกลกับตัวเด็กแต่มีผลกระทบกับตัวเด็กได้ อย่างรวดเร็วด้วยวิธีการสื่อสาร โดยธรรมชาติมนุษย์จะรักลูกที่เป็นเลือดเนื้อเชื้อไข ทำให้สายสัมพันธ์ในครอบครัวมีความเข้มแข็งครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่กำจัด และลดปัจจัยเสี่ยงได้ดีที่สุดและสร้างพลังคุ้มครองสำหรับปกป้องสมาชิกในครอบครัว ได้ดีที่สุดในด้วย ยกเว้นครอบครัวที่บกพร่องเช่นครอบครัวที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการ เลี้ยงดูบุตรหลาน หรือเพราะความขาดแคลนจนขาดเวลาให้กับลูกๆหรือความแตกแยก ของสายสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว หรือครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นผู้เสพสุรา หรือยาเสพติด หรือเล่นการพนัน ครอบครัวเช่นนั้นจะมีปัจจัยเสี่ยงที่ใกล้ชิดกับเด็กที่เป็น อันตรายต่อเด็กยิ่งกว่าปัจจัยเสี่ยงที่อยู่นอกรบ้าน และซ้ำยังทำลายปัจจัยคุ้มครองที่มี อยู่ภายในบ้านให้หมดไปอีกด้วย นอกจากนี้ปัจจัยเสี่ยงที่มีอยู่รอบบ้านในชุมชนที่เด็กอยู่อาศัย และปัจจัยเสี่ยงในโรงเรียนก็มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กไม่ยิ่งหย่อนไป กว่ากัน และเนื่องจากปัจจัยเสี่ยงที่มีอยู่ในชุมชนหรือในโรงเรียน อยู่นอกรการคุ้มครอง ของสายสัมพันธ์ของครอบครัว ดังนั้นหากสมาชิกของชุมชนต่างคนต่างอยู่ โดยต่างถือ ว่าไม่ใช่ธุระของตนที่จะกำจัดหรือลดปัจจัยเสี่ยงในชุมชนให้หมดไปหรือให้น้อยลง ปัจจัยเสี่ยงในชุมชนก็จะเจริญเติบโตฝังรากลงลึกอย่างเข้มแข็งและเหนียวแน่นตาม กาลเวลาจนทำลายหรือมีอิทธิพลเหนือปัจจัยคุ้มครอง ชุมชนที่ปัจจัยเสี่ยงมีอิทธิพล เหนือปัจจัยคุ้มครองจะมีลักษณะที่เต็มไปด้วยอบายมุข ยาเสพติดให้โทษ อาชญากรรม เกิดขึ้นได้ง่าย และพฤติกรรมของวัยรุ่นจะมีลักษณะเบี่ยงเบนสูง

ความสำคัญของชุมชนในการกำจัดหรือลดปัจจัยเสี่ยงและขยายพลังปัจจัย คุ้มครอง

หลายคนอาจตั้งคำถามอยู่ในใจว่าทำไมสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนจึง ไม่เข้มแข็งเหมือนสายสัมพันธ์ในครอบครัว ทำไมคนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ต่างไม่ใส่ใจ ที่จะกำจัดหรือลดปัจจัยเสี่ยงที่อยู่ในชุมชนของตนปล่อยให้ปัจจัยเสี่ยงงอกงามจน

ทำลายปัจจัยคุ้มครองคำตอบอาจมีเหตุผลได้หลายๆเหตุผล แต่เหตุผลที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสืบเนื่องมาจากการปกครองที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ภาครัฐถือว่ารัฐเท่านั้นต้องเป็น “ผู้ให้บริการ” ฝ่ายประชาชนเป็นเพียง “ผู้รับบริการ” รัฐจึงถือว่าตัวเอง “เป็นมืออาชีพ” และเห็นว่าประชาชนเป็น “ลูกค้า” คำว่า “ลูกค้า” มีความหมายว่าผู้คอยรับบริการ คอยการหยิบยื่นให้จากผู้อื่นโดยไม่สนใจว่าบริการนั้นจะพัฒนาให้ดีขึ้นได้อย่างไรเพราะเห็นว่าการบริการไม่ใช่หน้าที่ของตนและตนไม่มีส่วนเป็นเจ้าของในบริการ ลักษณะของลูกค้าจึงเป็นผู้รับแต่ฝ่ายเดียวขาดความตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเอง ลักษณะของลูกค้าจึงมีแต่ “ความอ่อนแอหวังพึ่งคนอื่นไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้” ต้องตกเป็นภาระของผู้ให้บริการมาโดยตลอด การปกครองของรัฐในทำนองนี้สืบทอดต่อเนื่องติดต่อกันมาอย่างยาวนานนับร้อยๆปีจึงทำให้ประชาชนชุมชนเห็นว่าปัจจัยเสี่ยงเป็นหน้าที่ของรัฐต้องเข้ามาแก้ไขให้ในฐานะเป็นผู้ให้บริการ ดังจะเห็นได้จากการที่ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นปัญหาของครอบครัวโดยแท้แต่ครอบครัวก็ยังผลักใส่ปัญหานั้นให้กับรัฐสาเหตุก็สืบเนื่องมาจากระบบการปกครองแบบรัฐเป็นผู้ให้บริการและประชาชนเป็นลูกค้า จนเกิดเป็นความเคยชินในหมู่ประชาชนนี้เอง

สำหรับหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยไม่ว่าจะสังกัดในระบบใดๆ แม้จะมีหน้าที่ต่างกันและแม้ลักษณะของภารกิจที่รับผิดชอบจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง แต่คงไม่มีใครปฏิเสธว่าในท้ายที่สุดแล้วทุกหน่วยทุกระบบต่างปฏิบัติภารกิจของตนก็เพื่อให้บรรลุผลสุดท้ายเช่นเดียวกันทั้งสิ้น นั่นคือ “เพื่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน” แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดหลายประการของภาครัฐ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรของภาครัฐและระหว่างองค์กรของภาครัฐด้วยกันเอง โดยสภาพไม่มีความเข้มแข็งที่พอจะเทียบได้กับสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ประกอบทั้งปัจจัยเสี่ยงในชุมชนอยู่ใกล้ชิดและส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรงมากกว่าต่อภาครัฐ ดังนั้น “ความรู้สึกผูกพันร่วม”(Shared Commitment) ในหมู่สมาชิกของชุมชนว่าปัจจัยเสี่ยงนั้นเป็นปัญหาของชุมชนที่ต้องแก้ไขโดยความร่วมมือกันของชุมชนย่อมเกิดขึ้นได้ง่ายยิ่งกว่าจะทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้นในหมู่ผู้ปฏิบัติของภาครัฐซึ่งทำงานตามหน้าที่ที่มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะแต่สำหรับองค์กรของตนเอง และทำงานตามเวลาแบบราชการ อีกทั้งไม่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงนั้นๆโดยตรง ดังนั้นแม้เป้าหมาย

สุดท้ายของการปฏิบัติงานของภาครัฐคือชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนก็ตาม แต่ถ้าหากภาครัฐยังยึดถือว่าการบริการเป็นหน้าที่ของรัฐที่เป็นมืออาชีพเท่านั้น โดยประชาชนเป็นเพียงลูกค้าคอยรับบริการต่างๆที่รัฐอยู่แก้ไขถึงข้อจำกัดของตน การบริการของรัฐเช่นนั้นใครๆก็สามารถทำนายได้อย่างถูกต้องว่าไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายสุดท้ายได้อย่างแน่แท้ ซึ่งปัจจัยเสี่ยงก็ยังคงเจริญงอกงามได้เป็นอย่างดีต่อไปในชุมชน โดยปัจจัยคุ้มครองจะค่อยๆผอหดหายไปดังภาพที่ส่งสัญญาณเตือนที่สะท้อนออกมาจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น

แนวคิดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการที่จะทำงานร่วมกันกับชุมชนเพื่อกำจัดหรือลดปัจจัยเสี่ยงและเพื่อขยายพลังของปัจจัยคุ้มครองเพื่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชุมชน

²แนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน(Community Involvement)ในการแก้ปัญหาเล็กๆน้อยๆเป็นแนวคิดของยุติธรรมชุมชน เกิดขึ้นเพราะผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตระหนักดีว่าปัญหาอาชญากรรมมีความซับซ้อนมากเกินไปที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะแก้ไขได้โดยลำพังเช่นปัญหายาเสพติดหรือการที่จะทำให้ชุมชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นทุกภาคส่วนและชุมชนจำเป็นต้องร่วมมือกันในการตั้งเป้าหมายและค้นหาวิธีการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาที่นำไปสู่การกระทำผิด ความเจ็บป่วย ความยากจน และสภาพแวดล้อมที่จะทำให้ชุมชนมีความปลอดภัย มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและชุมชนมีความเข้มแข็ง เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมประสบผลสำเร็จกระบวนการยุติธรรมจึงต้องเปลี่ยนหลักการมาให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนยิ่งกว่าผู้กระทำผิดและระบบยุติธรรมทางอาญา ซึ่งหลักการสำคัญของกระบวนการของยุติธรรมชุมชนอยู่ที่การ “ให้อำนาจ” (empower) ในการแก้ปัญหาอาชญากรรมในระดับเพื่อนบ้านก่อนที่การกระทำนั้นจะลุกลามใหญ่โตเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่ยากจะแก้ไขได้ซึ่งจะเป็นการทำลายความสงบเรียบร้อย ความ

---

² Barajas, Jr, Enduaedo.1995 “.Moving Toward Community Justice” Community Justice: Striving for Safe, Secure, and Just Community Washington, DC: U.S.Department of Justice, National Institute of Corrections.

ปลอดภัยและความสามัคคีของคนในชุมชน กระบวนการนี้รวมถึงการที่ชุมชนจะร่วมมือกันในการจัดการกับปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่เป็นสาเหตุแห่งการกระทำความผิดนั้น และการช่วยเหลือกันในการกำกับดูแลให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

การทำงานร่วมกับชุมชนจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลชุมชน³

เริ่มต้นด้วยการจัดทำบัญชีเกี่ยวกับรายละเอียดของชุมชน ในเขตอำนาจศาลของเรา **“ประชาชนในชุมชนนั้นคือใคร?”** ขยายกรอบเกี่ยวกับวิธีการให้คำจำกัดความ: โดยพิจารณาถึงภูมิหลัง/วัฒนธรรม/ประเพณี (เช่นวิถีชีวิตของกลุ่มเยาวชน ผู้ประกอบอาชีพปศุสัตว์ ชนชาวเมือง) เชื้อสาย เผ่าพันธุ์ รายได้ ครอบครัว (ครอบครัวเดี่ยว/ขยาย ฯลฯ) ที่ตั้ง (เป็นคนเมือง/คนชนบท) กลุ่มอายุ (เช่นกลุ่มวัยรุ่นที่ชอบไปสมาคมในคอฟฟี่ช็อป สมาคม/องค์กรและชมรมที่สังกัด

แนวทางที่ชุมชนสามารถที่จะให้การปกป้องคุ้มครองสมาชิกจากปัจจัยเสี่ยงและขยายพลังปัจจัยคุ้มครองเพื่อปกป้องสมาชิกในชุมชนของตน

- ชุมชนให้ “ค่านิยมร่วมของชุมชน”(shared values) ค่านิยมร่วมเป็น “หลักปรัชญา” ให้สมาชิกชุมชนถือปฏิบัติ เป็นแนวทางในการก่อตั้งและทำนุบำรุงรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน
- ชุมชนรับผิดชอบแก่สมาชิกผู้ซึ่งยึดมั่นในค่านิยมร่วมของชุมชนของเรา พวกเขาตกลงที่จะยอมรับค่านิยมนั้นเพราะค่านิยมนั้นฟังแล้วมีเหตุผลสำหรับชุมชนของเรา
- พวกเขาสมาชิกชุมชนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและกันและกับสมาชิกหรือบุคคลผู้ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย และผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมนั้นด้วย
- ชุมชนให้การสนับสนุนช่วยเหลือแบบทั้งที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการแก่ผู้ที่ตกอยู่ในวิกฤตจากเหตุการณ์ที่มากกระทบ

³ Christian, Peg and Kay Pranis, 2001”Restorative Justice; Principles, Practices, and Implementation” section 4 “Building Community Resource Capacity”, National Institute of Corrections, U.S.Department of Justice.

- ชุมชนให้การสอดส่องดูแลผู้กระทำผิดในชุมชนและทำให้เกิดความมั่นใจว่าจะมีการดำเนินการตามข้อตกลงที่ผู้กระทำผิดจะต้องปฏิบัติตาม
- ชุมชนเป็นผู้แสดงสำคัญ (main player) ในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน
- ชุมชนเป็นผู้กระตุ้นให้ความสัมพันธ์ระหว่างมวลสมาชิกเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น
- ชุมชนให้ประสบการณ์กับกลุ่มทั้งหลายในชุมชนในการรวมตัวกันและร่วมมือกัน โดยการสื่อสารระหว่างกลุ่มชุมชนต้องจัดให้มีขึ้น

บทบาทของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมชุมชนเพื่อจัดการกับปัจจัยเสี่ยงและสร้างพลังคุ้มครองในชุมชน

1. บทบาทในการพัฒนา/กำหนดนโยบายร่วมกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
  - ชุมชนควรมีตัวแทนในคณะกรรมการทุกระดับเพื่อให้คำแนะนำในทุกระดับ (คณะกรรมการให้คำแนะนำประจำโปรแกรมทั้งหลายคณะกรรมการให้คำแนะนำในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนระดับจังหวัดฯลฯ) มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ให้มีตัวแทนชุมชนเป็นคณะกรรมการในระดับต่างๆดังกล่าว
  - ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดประชุมสาธารณะทั้งหลายทำให้ที่ประชุมได้รับทราบถึงแนวคิดของชุมชนเกี่ยวกับวิธีการของชุมชนที่ใช้อยู่แล้วในการจัดการกับปัจจัยเสี่ยงและขยายพลังปัจจัยคุ้มครองหรือวิธีการที่ชุมชนเสนอ
  - ชุมชนให้ข้อมูลในการสำรวจชุมชนรวมทั้งปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยคุ้มครอง
  - ความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนานโยบายการป้องกันอาชญากรรม
2. บทบาทของชุมชนในการสร้างปัจจัยคุ้มครองด้วยการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม
  - โปรแกรมการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมที่ใช้ศาสนาเป็นศูนย์กลาง (เช่น Neighbor Who Care)
  - โปรแกรมอาสาสมัครช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

- ความร่วมมือของชุมชนในรูปแบบกลุ่มช่วยเหลือตนเองหรือกลุ่มสนับสนุนทั้งหลายเพื่อการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม(กลุ่มแม่ที่ต่อต้านการข่มขืนขณะมีเมามากลุ่มบิดามารดาที่ถูกถูกฆาตกรรม)
- เป็นอาสาสมัครใกล้เคียงข้อพิพาท
- เป็นอาสาสมัครให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในโปรแกรมที่จัดไว้สำหรับเหยื่ออาชญากรรม
- ทำการประชุมล้อมวงเพื่อให้การชดใช้เยียวยาให้กับเหยื่ออาชญากรรม
- เยี่ยมเยียนเหยื่ออาชญากรรม ณ ที่พักอาศัย

3. บทบาทของชุมชนในการ “กำหนดความรับผิดชอบ” ของผู้กระทำผิดและผู้มีส่วนได้เสีย

- ชุมชนทำการล้อมวงพิจารณาความ/เพื่อสร้างความสงบ
- ชุมชนก่อตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูชุมชน
- ชุมชนจัดประชุมกลุ่มครอบครัว/หรือประชุมกลุ่มชุมชนสำหรับคดีที่ไม่มีเหยื่อ

4. ชุมชนกำกับดูแลให้เป็นไปตาม “ความรับผิดชอบ” ที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกัน

- ชุมชนให้โอกาสในการทำงานบริการสาธารณะ
- ชุมชนจัดหาหน่วยงานรองรับการทำงานบริการสาธารณะ
- ชุมชนควบคุมดูแลการทำงานบริการสาธารณะให้ครบตามจำนวนชั่วโมงที่กำหนด
- ให้การยืนยันกับผู้กระทำผิดสำหรับการทำงานได้ครบตามข้อตกลง(จบลงด้วยการพิธีฉลองความสำเร็จ)
- ให้โอกาสผู้กระทำผิดได้ทำงานเพื่อนำรายได้มาชดใช้ให้กับเหยื่ออาชญากรรม(เช่น โปรแกรม century club, youth repay)
- ชุมชนเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ
- ชุมชนเป็นพี่เลี้ยง หรือผู้อุปถัมภ์

- เป็นอาสาสมัครใกล้เคียงข้อพิพาท
  - ชุมชนให้การสนับสนุนโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู
  - ชุมชนรวมกลุ่มเป็นกลุ่มช่วยเหลือกันเอง และกลุ่มสนับสนุนในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด
  - จัดหาโปรแกรมการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้กระทำผิด
5. **ชุมชนกับการริเริ่มการสร้างความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิดที่อยู่ภายในเรือนจำเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงในอนาคต**
- โปรแกรมการพัฒนาสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษ/ต้องขัง
  - โปรแกรมเป็นเพื่อนกับผู้ต้องโทษแบบหนึ่งต่อหนึ่ง
  - เป็นอาสาสมัครที่ปรึกษาเพื่อให้บริการเป็นโปรแกรมพิเศษในเรือนจำเช่นการเตรียมหางาน กลุ่มวัฒนธรรม การฝึกทักษะชีวิต ฯลฯ

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและปทัสถานทางพฤติกรรมของชุมชนที่ต้องให้ความสำคัญเมื่อต้องทำงานร่วมกับชุมชน

1. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและชุมชนจะต้องใช้ความระมัดระวังในความพยายามที่จะเหยียวยาสमानฉันท์นั้นเป็นเรื่องที่ต้องเป็นกลางโดยต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่เราจะต้องตั้งคำถามเอากับชุมชนในคำถามต่อไปนี้:
  - การเหยียวยาสमानฉันท์รูปแบบใดที่เหมาะสมกับชุมชนนั้น
  - วิธีการใดที่ให้ความรู้สึกที่ดีกับชุมชน
  - มีวิธีการอื่นรูปแบบอื่นที่ที่ให้ผลดีกว่านี้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไม่
2. **ต้องคำนึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชุมชนโดย**
  - แสดงออกให้เห็นถึงความเคารพในคุณค่าทางวัฒนธรรมทั้งหลายของชุมชน
  - ดึงความร่วมมือให้เกิดความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าของชุมชนอย่างแท้จริง

- ให้ช่องทางที่กลไกทั้งหลายเกี่ยวกับการควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการที่จะเข้ามาบีบคั้น
- ให้เกิดการยึดมั่นกับปทัสถานทางพฤติกรรมและความเป็นเอกลักษณ์ในรูปของวัฒนธรรม
- ให้ชุมชนรับผิดชอบในการจัดการกับปทัสถานทางพฤติกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมในวิถีทางที่เป็นความเข้าใจร่วมกันมากที่สุดของชุมชน

3. หากชุมชนใดมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างกระบวนการที่ให้การยอมรับและให้ความเคารพในทุก ๆ วัฒนธรรม

- แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกันระหว่างวัฒนธรรมทั้งหลายเกี่ยวกับแนวปฏิบัติต่างๆและความคาดหวังทั้งหลายที่วัฒนธรรมนั้นๆถือปฏิบัติอยู่
- กำหนดปทัสถานทางพฤติกรรมร่วมกันระหว่างวัฒนธรรมทั้งหลายที่ทุกวัฒนธรรมให้การยอมรับและไม่ต้องการเจรจากันอีก
- พัฒนาระบบการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เน้นค่านิยมร่วมและปทัสถานทางพฤติกรรมร่วมกันระหว่างวัฒนธรรม
- ค้นหาองค์ประกอบของแต่ละวัฒนธรรมที่อีกวัฒนธรรมหนึ่งให้การยอมรับแล้วเอาองค์ประกอบนั้นผนวกเข้าไว้ในกระบวนการแก้ปัญหา

4. เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างปทัสถานทางพฤติกรรมที่ยอมรับกันเป็นสากลกับปทัสถานทางพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรมให้ตั้งคำถามเพื่อพิจารณาหาเหตุผลถึงความแตกต่างกันระหว่างปทัสถานทางพฤติกรรมที่เป็นสากลกับปทัสถานทางพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งดังกล่าว;

- ถ้าชุมชนที่มีวัฒนธรรมเฉพาะนั้นประสงค์ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับผู้กระทำผิด วัฒนธรรมประเพณีนั้นจะเป็นอุปสรรคหรือมีผลกระทบต่อการจัดทำคำพิพากษาอย่างไร

- ระบบยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะทำงานร่วมกับชุมชนแห่งนั้นได้อย่างไรเมื่อเกิดกรณีปัทสถานทางพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขัดแย้งกันกับปัทสถานทางพฤติกรรมที่ยอมรับกันโดยสากล
  - ในกรณีเช่นนี้วิธีการที่ “ยึดเอาชุมชนเป็นศูนย์กลาง”(community based) จะสามารถทำงานได้หรือไม่
  - วิธีการที่ยึดเอาชุมชนเป็นศูนย์กลางจะช่วยลดช่องว่างระหว่างปัทสถานทางพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรมกับปัทสถานทางพฤติกรรมที่ยอมรับกันโดยสากลได้หรือไม่
5. ชุมชนทั้งหลายยังต้องรับผิดชอบต่อปัทสถานทางพฤติกรรมที่ยอมรับกันเป็นสากล แต่ถึงอย่างไรก็ตามควรที่จะยอมให้มีความยืดหยุ่นกับแต่ละท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมเฉพาะให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

คำแนะนำในการสร้างความร่วมมือจากชุมชนประกอบด้วยขั้นตอนสามขั้นตอนคือ**การเริ่มต้น** ค้นหาพันธมิตรโดยธรรมชาติในชุมชนนั้นๆ ค้นหาศักยภาพของหน่วยงาน/สถาบันท้องถิ่นทั้งหลาย แล้วสร้างสัมพันธ์ภาพ**การวางแผน** จัดให้สมาชิกในชุมชนมาประชุมร่วมกันเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ของชุมชน ที่ประชุมออกแบบกำหนดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่ประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการ ที่ประชุมจัดทำวิธีการประเมินผล**การลงมือปฏิบัติ** ชุมชนเริ่มโครงการ เผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชน รับฟังผู้ที่ไม่เห็นด้วย ประเมินผลความคืบหน้า รักษาสมดุลย์ ยอมรับวงจรของความเจริญเติบโต ปรับสภาพและยืดหยุ่นได้ดังอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

การเริ่มต้น

1. **เริ่มด้วยการค้นหาพันธมิตรโดยธรรมชาติในชุมชน** ใช้การฟังและการสนทนากับผู้ซึ่งสนใจในการป้องกันอาชญากรรม สาเหตุการเกิดอาชญากรรม ความยุติธรรมในสังคมการสร้างชุมชนให้ปลอดภัยและเข้มแข็ง และปัญหาเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำแบบไม่เป็นทางการอาจสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำให้ชุมชนปลอดภัยและในปัญหาความยุติธรรมของชุมชน ขอรับรองเชิญชวนให้ผู้ที่สนใจเหล่านั้นจัดให้มี

การรวมกันเพื่อประชุมปรึกษาแบบที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการที่ผู้เริ่มต้นสามารถประเมินและเก็บข้อมูลบันทึกศักยภาพชุมชนของผู้ที่ร่วมหาหรือได้จากการฟังและการสนทนา วิธีการฟังและการสนทนาดังกล่าวทำให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับขีดความสามารถและทักษะด้านต่างๆของสมาชิกชุมชนแต่ละคน สมาคม ชมรมหรือสถาบันทั้งหลายในชุมชน รวมถึงสถานที่ประเภทสภากาแฟของชุมชน ชุมนุมจัดเลี้ยงยามเย็น สวนสาธารณะ สโมสร ร้านค้า ฯลฯ

2. **ศึกษาให้เข้าใจในขีดความสามารถของสถาบันท้องถิ่นทั้งหลายในชุมชนนั้น ๆ** เพื่อช่วยบุคคลใดๆหรือองค์กรใดๆในการสร้างชุมชนหน่วยงานหรือองค์กรแบบเป็นทางการทั้งหลายมีอยู่เป็นจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าเป็นแหล่งรวมทรัพยากรที่สำคัญ ชุมชนสามารถที่จะแสวงหาทรัพยากรดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของตนได้ ธุรกิจทั้งหลาย โรงเรียน หน่วยงานบริการสังคมทั้งปวง และวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเหล่านี้เป็นตัวอย่างของทรัพยากรชุมชนที่อาจช่วยให้การริเริ่มกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เกิดขึ้นได้ การจัดทำบัญชีแสดงรายการเกี่ยวกับข้อมูลของสถาบันเหล่านี้จะบอกถึงขีดความสามารถที่มีอยู่ วัสดุอุปกรณ์ พลังอำนาจในการจัดหา แนวปฏิบัติที่ใช้อยู่ วิชาการและการเรียนการสอน ความสามารถด้านการเงิน และลักษณะของเยาวชนที่เป็นทรัพยากรเป็นต้น
3. **สร้างความสัมพันธ์** ในขณะที่ท่านจัดทำบัญชีทรัพยากรชุมชนอยู่นั้น ท่านอาจแนะนำตนเองทำความรู้จักกับผู้ที่ดูเหมือนจะไม่ค่อยปรากฏตัวให้เห็นในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรที่อบอุ่นจะยังคงมีอยู่ เมื่อบางคนร้องขอในนามของผู้ที่เป็นมิตรนั้น การแนะนำและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมทั้งหลายในท้องถิ่นให้กับผู้ปฏิบัติงานที่จำต้องพึ่งพาสมาคมเหล่านั้นด้วยวิธีการเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์กับผู้คน เช่นเมื่อสนทนากับคู่อริที่เป็นนักการศึกษา ให้เชื่อมโยงกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เข้ากับเรื่องกฎระเบียบของโรงเรียน กระตุ้นผู้คนที่มาประชุมกัน

ให้รับฟังซึ่งกันและกัน และค้นหาความคิดเห็นที่ทั้งคู่เห็นตรงกัน จัดให้มีเวที การพบปะประชุมกันสำหรับผู้คนเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาข้อกังวลใจ ความ กลัว และผูกพันตนเข้ามามีส่วนร่วมในการถกเถียงหาเหตุผลเกี่ยวกับวิธีการ ที่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อาจแก้ปัญหาข้อขัดแย้งนั้นได้

การวางแผน

1. **การใช้ประโยชน์จากภาพในอนาคต** นำสมาชิกชุมชนมาร่วมกันพัฒนา วิสัยทัศน์ของชุมชนขึ้นอยู่กับความคิดเห็นที่ทุกฝ่ายเห็นตรงกันแล้วที่เรียกว่า “ค่านิยมร่วม” ค้นหาปัญหาและใช้ปัญหาเหล่านั้นเป็นเสมือนแนวทางในการ สร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เชื่อมโยงระหว่างสถานการณ์ปัจจุบัน ของชุมชนที่เป็นอยู่ (ปัญหาที่มีอยู่) กับภาพในอนาคตที่ชุมชนต้องการไปให้ ถึง (ชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น สมาชิกทุกคนมีความเสมอภาคกัน ฯลฯ) ภาพใน ปัจจุบัน (ปัญหาที่มีอยู่) ที่ชุมชนเป็นอยู่ เป็น “จุดเริ่มต้น” และภาพที่ที่ชุมชน ต้องการไปให้ถึงเรียกว่าภาพในอนาคต หรือ “วิสัยทัศน์” และสภาพที่อยู่ ระหว่างภาพในอนาคต และภาพในปัจจุบันนั้นเป็นภาระที่เราต้องทำให้ครบ เข้าเข้าหากันด้วยกระบวนการวางแผน ในการวางแผน ชุมชนอาจต้องพึงพา รับฟังผู้เชี่ยวชาญ
2. **ตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการ** “รูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์”จะประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียด้วยตัวเองทั้งหมดหรือให้ใช้ ตัวแทนได้ การตัดสินใจจะใช้ความยินยอมพร้อมกันทั้งหมดหรือไม่ พันธะ กติกาที่ทุกคนต้องเคารพเพื่อให้กระบวนการดำเนินต่อไปได้(เช่น เวลา พฤติกรรม ฯลฯ) ผู้อำนวยการประชุมจะมีคนเดียวหรือมีผู้อื่นร่วมด้วยและจะ มีกี่คน แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง
3. **พัฒนาแผน** ใช้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด (สมาชิกชุมชน สมาคมแบบทางการ และที่ไม่ใช่แบบที่เป็นทางการ และสถาบันทั้งหลาย) ค้นหา “ผู้นำที่มี ทักษะ”ที่สามารถนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายได้ กำกับดูแลการปฐมนิเทศน์ เกี่ยวกับกระบวนการ อำนวยความสะดวกในการประชุม และมีเวลาที่จะ

ทุ่มเทให้กับกระบวนการ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ให้
 คำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มวัฒนธรรมจะได้รับการรับรองโดยการให้
 มีตัวแทน หรือมีสิทธิออกเสียง และสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ในบาง
 ลักษณะเริ่มต้นด้วยโครงการระยะสั้นที่สอดคล้องกับภาพในอนาคตที่
 ต้องการไปให้ถึงจัดตั้งวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรมเฉพาะเพื่อให้บรรลุ
 วัตถุประสงค์ กำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดกรอบเวลาเริ่มต้นสิ้นสุดสำหรับแต่ละ
 กิจกรรม

4. กำหนดวิธีการวัดผล

- **การวิจัยและการวัดผล** สามารถช่วยให้นักวางแผนชุมชนตอบคำถาม
 ทั้งหลายในการวางแผนได้(บันทึกการเกี่ยวกับข้อมูลชุมชนให้การวิจัยที่
 มีคุณค่าที่จะช่วยเหลือในกระบวนการวางแผน) การให้การยอมรับใน
 ศักยภาพของผู้มีส่วนได้เสียทำให้แผนการนั้นมีความเป็นจริง
- **บันทึกผลการปฏิบัติ** การประเมินผลในขั้นตอนการปฏิบัติค้นพบสภาพ
 ปัญหาและข้อผิดพลาด ที่นำไปสู่การปรับปรุง
- **กำหนดมาตรการวัดผลความสำเร็จ** เป็นมาตรการเฉพาะทางที่ใช้ในการ
 ติดตามความเจริญก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ติดตามภาระกิจ วัดผล
 ตามกำหนดตารางเวลา มารตการประเมินควรมีวิธีวัดหลายๆทางเพื่อวัด
 ขนาดของความสำเร็จของกิจกรรมทั้งหลายที่กำหนดไว้ในแผน วิธีการ
 วัดผลใหม่ๆควรนำมาใช้ร่วมด้วยและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมใน
 กระบวนการปรับแผน
- ประเมินผลกระทบของโครงการ

การลงมือปฏิบัติจริง

เมื่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้องทำงานร่วมกับชุมชนมีขั้นตอนที่
 แนะนำไว้โดยสรุปดังนี้

1. **การเริ่มต้น(โครงการ)**ต้องจัดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อสนับสนุน
 และช่วยเหลือการทำงานร่วมกันในโครงการ ตรวจสอบบ่อยๆกับผู้มีส่วนได้

เสียทั้งหลายเพื่อความมั่นใจว่าผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายให้การสนับสนุนและมี
ทรัพยากรอยู่

2. **ให้ความรู้ความเข้าใจแก่สาธารณะ**เกี่ยวกับโครงการหรือกระบวนการ
ค้นหาโอกาสที่จะประชาสัมพันธุ์ การติดต่อไปยังองค์กรทั้งหลายและการ
เสนอที่จะขอพูดเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ไปเยี่ยม
โรงเรียน และการประชุมของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายทั้งหลาย จัดทำ
โบรชัวร์เกี่ยวกับโครงการ
3. **จงฟังผู้ที่ไม่เห็นด้วย**กับโครงการ หรือกับกระบวนการ เสนอให้มีการ
ประชุมสัมมนาเพื่อให้เกิดการศึกษาเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว ถามผู้ที่ไม่เห็นต่าง
เพื่อทราบความคิดเห็น ยอมรับคุณค่าสำคัญที่ต้องยอมรับฟังทุกฝ่ายใน
ปัญหาใดปัญหาหนึ่งทำให้เกิดความกระจ่างในปัญหาที่สำคัญที่ทำให้ผู้คน
เกิดความคิดที่ไม่เห็นด้วยจากนั้นทำงานร่วมกันเพื่อหาวิธีการว่าปัญหาของ
พวกเขาจะจัดการได้อย่างไร และค้นหาความคิดเห็นที่ต่างเห็นคล้ายกัน
เมื่อเวลาจะอำนวยการ
4. **ประเมินโปรแกรมของท่าน** การวิจัยการวัดผลควรให้ได้ข้อมูลข่าวสาร
และข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินว่าท่านอยู่ในเส้นทางที่มุ่งไปสู่เป้าหมายและ
ผลลัพธ์ที่ต้องการหรือไม่ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของเรากับชุมชน
5. **ทำนุบำรุงรักษาความเป็นหุ้นส่วนกับชุมชนให้ยั่งยืน**
  - ต้องยึดมั่นในวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และพันธกิจ
  - แลกเปลี่ยนผู้นำเพื่อนำผู้นำรูปแบบต่างๆมาใช้ในการประชุม และลด
ความเครียดให้น้อยลงทำให้กระบวนการเป็นกระบวนการที่ง่ายและเท่า
เทียมกันเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันและการต่อสู้กัน
  - สร้างโอกาสอย่างต่อเนื่องเพื่อผู้มีส่วนได้เสียทุกคนสามารถที่จะเข้ามาร่วมได้
  - พัฒนาวิธีการให้การยอมรับต่อความสำเร็จของกลุ่ม
  - เริ่มต้นแต่เพียงเล็กๆในแผนการของท่านแต่ให้ยึดมั่นอยู่กับวิสัยทัศน์
  - เมื่อมีปฏิกิริยาในทางลบจากสาธารณะต้องหาข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและชี้แจง
ให้สาธารณะทราบและขอโทษในทันที

- จัดประชุมสรุปเพื่อถอดบทเรียนเพื่อที่จะพัฒนาครั้งต่อไปอย่างไร
6. **ยอมรับในวัฏจักรของความเจริญเติบโตของชุมชนและการทำงานร่วมกัน** ไม่ใช่เราจะเรียกร้องเพียงเพื่อให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น ท่านเองก็หลีกเลี่ยงไม่พื้นที่ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงก่อน การแก้ปัญหาทั้งหมดจะนำไปสู่ความท้าทายใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้จากสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากการมีสมาชิกใหม่พร้อมกับการจัดลำดับความสำคัญใหม่ จากการที่เข้าใจในสภาพปัญหาได้ดียิ่งขึ้น หรือจากการลดลงหรือการเพิ่มขึ้นของทรัพยากรภายนอก จึงต้องพัฒนาแผนกลยุทธ์เพื่อบริหารจัดการกับความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
  7. **มีความยืดหยุ่น** แต่ละชุมชนต้องค้นหาให้พบวิธีการที่จะจัดการกับชุมชนของตนเอง ค้นหาเอกลักษณ์ให้กับชุมชนของตนในขณะเดียวกันก็เรียนรู้เอาจากชุมชนอื่นด้วย

สรุป

ด้วยอิทธิพลขององค์กรชุมชนทั้งหลายและกลุ่มผู้สนับสนุนเหนืออาชญากรรม จึงเกิดการยอมรับเพิ่มมากขึ้นในการดึงเอาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนด้วยการร่วมมือกันกับชุมชนในการกำจัดหรือลดปัจจัยเสี่ยงที่จะกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำและการขยายพลังของปัจจัยคุ้มครองให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นเพื่อปกป้องมิให้ผู้กระทำผิดหวนกลับไปกระทำผิดอีกโดยการพัฒนาชุมชนให้สามารถทำหน้าที่เป็นระบบการควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการให้มีความสำคัญเท่าเทียมกันกับระบบยุติธรรมทางอาญาซึ่งเป็นการควบคุมสังคมแบบเป็นทางการ องค์กรชุมชนทั้งหลายและกลุ่มในชุมชนทั้งหลายต่างมีบทบาทสำคัญๆ ดังปรากฏในประวัติศาสตร์ของการพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการเป็นหุ้นส่วนกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการเป็นหุ้นส่วนเป็นกระบวนการที่ต้องการการฝึกฝนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนต้องให้การเคารพไว้วางใจซึ่งกันและกัน ต้องมีความรับผิดชอบ และต้องตระหนักว่าทุกคนมีความสำคัญที่กระบวนการจะขาดไม่ได้ การสร้างความไว้วางใจต้องการเวลาและต้องการการฝึกฝนที่จะทำงานร่วมกันอย่าง

เป็นหุ้นส่วนเพื่อให้กระบวนการทำงานร่วมกันมีการเคลื่อนไหวไปรอบแล้วรอบเล่า
ภายใต้กระบวนการตรวจสอบและปรับกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง